

Med zakoni in uredbami

Na podlagi 2. odstavka 17. člena zakona o upravnih organih v LR Sloveniji oziroma zadnjega odstavka 64. člena zakona o državni upravi izdajam po pooblastilu Sveta za zdravstvo LRS na seji dne 27. IV. 1960

NAVODILA

za organizacijo in delo komisij za dovolitev splava

I.

Uredba o pogojih in postopku za dovolitev splava (Ur. l. FLRJ št. 9/60) ima namen varovati zdravje in življenje žene in njeno družinsko srečo, zlasti pa pomagati ženi, ki je spričo nosečnosti prišla v tako težke osebne, družinske in gmotne razmere, da jih ni mogoče odstraniti drugače kot z dovolitvijo splava. Ne gre torej za »legalizacijo« splava niti za planiranje rojstev (populacijsko politiko); zato odprava plodu tudi ni in ne more biti pravica žene.

II.

Uredba ne določa in ne more določati konkretnih medicinskih strokovnih indikacij za dovolitev splava; prav tako tudi ne more predpisovati in naštevati, katere so tiste hude osebne, družinske in gmotne razmere (4. točka, 2. člena), ki nujno narekujejo dovolitev splava. Presoja teh okoliščin je prepuščena sami komisiji za dovolitev splava. Naloga te komisije je, da individualno pretrese na podlagi prej zbranih podatkov in dokazil in neposrednega razgovora z ženo prav vse okoliščine, ki govore za dovolitev splava ali proti njej. Šele na osnovi teh podatkov naj komisija po načelu proste ocene dokazov odloči, ali naj se splav dovoli ali ne.

Pri presoji razlogov za dovolitev splava naj komisija upošteva zlasti takele

tehtne osebne okoliščine: ali bo žena sposobna skrbeti za otroka, ali in zakaj se utegnejo zaradi poroda zmanjšati njene fizične oziroma psihične sile in podobno.

Komisija mora v vseh primerih, ko gre za hude osebne družinske in gmotne razmere, predhodno poskusiti s posredovanjem pri pristojnih činiteljih in s prepričevanjem in prosilke oziroma svojcev odpraviti te razmere. V takem primeru lahko komisija odloži svoje delo za 7 dni.

Komisija ima tudi pomembno vzgojno funkcijo.

Komisija mora predvsem poučiti ženo, zlasti tisto, ki zahteva splav po 4. točki 2. člena uredbe, da odprava plodu ni njena pravica in da se to dovoli le zaradi pomoči njej in njeni družini, ki bi se zaradi poroda znašla v težkem položaju ali ker bi sicer bila ogrožena njena družinska sreča.

Komisija mora poučiti ženo tudi o pomenu in zlasti o škodljivih posledicah splava. Posebno naj se potruди komisija vplivati na ženo, da umakne zahtevo za dovolitev splava, če so njene težke razmere čisto subjektivnega značaja ali če so samo trenutne in začasne.

Komisija ima še prav posebno dolžnost opozoriti ženo, da so pogoji za ponovno odpravo ploda iz enakih razlogov, kot ji je bila dovoljena že kdaj prej, strožji in da se bo ponovni splav dovolil le izjemoma.

Prav tako naj komisija pazi, kadar se zahteva splav ob prvi nosečnosti, ker se v takih primerih pogosto pojavljajo nepopravljive zdravstvene posledice zaradi splava. V primerih prve nosečnosti je treba uporabiti vzgojne in socialne ukrepe, da do splava ne pride, ter skrbeti za ustrezne pogoje nosečnosti in za normalno oskrbo otroka.

Vzgojna naloga komisije pa naj še prav posebno pride do izraza v tem, da ženo navaja na uporabo kontracepcijskih sredstev kot najprimernejših sredstev za preprečevanje nezaželene nosečnosti in potrebe po ponovnem splavu. Seveda je treba ženi s tem v zvezi priporočiti obisk dispanzerja ali posvetovalnice za žene, obratnih ambulant in drugih zavodov, ki izvajajo kontracepcijsko službo.

IV.

Da se zagotovi pravilna in vsestranska ocena okoliščin in razmer, ki govorijo za splav ali proti njemu, je bil z novo uredbo spremenjen tudi sestav same komisije za dovolitev splava.

Ne gre več le za zdravniško komisijo, ampak za vsebinsko razširjeno komisijo, v kateri mora biti poleg dveh zdravnikov še socialni delavec. Socialni delavec je enakopraven član komisije in ima še nekatere posebne naloge, tako n. pr. zbirati podatke o obstoju okoliščin iz 4. točke 2. člena Uredbe o pogojih in postopku za dovolitev splava, posredovati za odpravo težkih okoliščin v zvezi z zahtevkom za odpravo, dajati mnenja, ali obstoje ali ne obstoje nemedicinski razlogi, ki vplivajo na odločbo in podobno.

Socialnega delavca naj predlaga v komisijo svet za varstvo družine oziroma ustrezní svet za socialno varstvo. Ako ni mogoče dobiti šolanega socialnega delavca, se lahko na to mesto imenuje tudi oseba, ki dobro pozna problematiko varstva žena in družine in ki obvlada družbeno problematiko v zvezi z vprašanji kontracepcije in splava.

Pri izbiri članov komisije je treba zaradi širokih pooblastil te komisije in zaradi moralne odgovornosti članov za njeno delo posvetiti posebno pozornost izbiri oseb v članstvo komisije ter njihovim moralno-političnim kvalifikacijam.

Ker sta dva zdravnika stalna člana komisije, naj komisija — kadar smatra

za potrebno — konzultira še nevrologa, psihiatra, internista oziroma zdravnika, v čigar strokovno delo posega vzrok zahteve za dovolitev splava.

V.

Komisije za dovolitev splava niso organ bolnice oziroma zavoda, pri katerem poslujejo, ampak so poseben družbeni organ ustreznih svetov za zdravstvo, zato so tudi njihova pooblastila obsežnejša kakor doslej.

Stroški poslovanja komisij (upravna režija, nagrade članov, plača stalnega socialnega delavca itd.) obremenjujejo proračun organa, ki jih je imenoval.

Članom komisije, če delajo izven rednega delovnega časa, pripada honorar po 13. točki »Upravnih navodil« Sveta za zdravstvo LRS, št. 07/1 — 1671/3 z dne 14. VI. 1958, to je: zdravnikom specialistom 350 do 600.— din na uro, zdravnikom splošne prakse 250 do 450.— din, socialnim delavcem 200 do 300.— din, uslužbencem IV. vrste in zapisnikarju komisije 100 do 180.— din na uro. Pri določitvi honorarja se mora upoštevati doba specialistične oziroma zdravniške oziroma druge strokovne prakse.

Stroški za samo izvršitev splava se plačujejo po splošnih predpisih, ki veljajo za socialno zavarovane osebe, zdravstveno zavarovane kmetijske proizvajalce oziroma obrtnike.

VI.

Kje naj se ustanovijo komisije I. in II. stopnje, določi okrajni svet za zdravstvo in ne upravni organ za zdravstvo.

Komisije se lahko ustanovijo le pri zavodih, ki imajo organizirano ginekološko službo. Glede na to naj bi se v LR Sloveniji ustanovile komisije I. stopnje samo pri vseh splošnih bolnicah in porodnišnicah, komisije pa pri Kliničnih bolnicah, pri splošnih bolnicah v Mariboru, Celju, Kopru in

Novem mestu ter pri porodnišnici v Kranju.

Okrajni sveti za zdravstvo, na območju katerih ni pogojev za ustanovitev komisije II. stopnje, naj se dogovorijo s sveti za zdravstvo bližnjega okrajnega ljudskega odbora glede ustanovitve komisije II. stopnje za oba ljudska odbora in glede participacije na stroških za poslovanje komisije. — Prav tako naj se občinski sveti za zdravstvo, na območju katerih ni komisije I. stopnje, dogovorijo s svetom za zdravstvo bližnjega občinskega ljudskega odbora glede participacije na stroških za poslovanje komisije.

Pripominjamo, da glede na razmere v LR Sloveniji ni potrebno, da bi se komisije II. stopnje formirale iz članov komisij I. stopnje oziroma da bi se spreminjale komisije I. stopnje v komisije II. stopnje na način, kot to izjemoma dopušča zadnji odstavek 6. člena uredbe.

VII.

Komisije za dovolitev splava I. stopnje in komisije za dovolitev splava II. stopnje morajo voditi natančno evidenco o svojem delu.

Komisije I. stopnje za dovolitev splava pošiljajo polletna poročila komisiji za dovolitev splava II. stopnje in svetu za zdravstvo ljudskega odbora (na zahtevo pa tudi republiški komisiji za prevecijo splava) o številu podanih zahtev za splav, o številu odobrenih in številu odklonjenih splavov, o razlogih za dovolitev oziroma za odklonitev splava iz 1. do 4. točke 2. člena uredbe ter o uspehu vzgojnega dela komisije.

Komisija za dovolitev splava II. stopnje mora vsako leto poročati okrajnemu svetu za zdravstvo in Svetu za zdravstvo LRS o številu vloženih pritožb, o številu ugodno oziroma neugodno rešenih pritožb ter o skupnem številu podanih zahtev, odobrenih oziroma odklonjenih splavov na podlagi poročil komisij iz prejšnjega odstavka.

VIII.

Zaradi čim večje enotnosti v postopku komisij za dovolitev splava in da se zagotovi čim večja enotnost pri odločanju o zahtevkih za splav in za sistematično uvajanje kontracepcijske službe se ustanovijo za območje vsakega okraja in za območje ljudske republike Slovenije posebne komisije za prevecijo splava in kontracepcijo kot organ ustreznega sveta za zdravstvo. Člane teh komisij imenuje ustrezni svet za zdravstvo izmed zastopnikov sveta za zdravstvo, sveta za socialno varstvo in sveta za prosveto in šolstvo ter izmed družbenih in javnih delavcev s področja zdravstvenega ali socialnega varstva žena in otrok in zastopnikov sindikatov.

Naloga komisij za prevecijo splava in kontracepcijo je v prvi vrsti, da skrbijo za organizacijo in pravilno funkcioniranje kontracepcijske službe. Poleg tega pa dajejo tudi priporočila za delo komisij za dovolitev splava.

Komisije za prevecijo splava in kontracepcijo se morajo seznanjati s problematiko službe za kontracepcijo in s problematiko komisij za dovolitev splava, spremljati njihovo delo ter analizirati njihove podatke in poročila.

Komisije za prevecijo splava morajo občasno obveščati ustrezni svet za zdravstvo o stanju služb za prevecijo splava in za dovolitev splava s svojimi predlogi za izboljšanje teh služb.

IX.

V samem postopku za dovolitev splava morajo komisije upoštevati naslednja načela:

— za uvedbo postopka iz osebnih, družinskih in gmotnih razlogov je potrebno »socialno poročilo«. To poročilo predloži komisiji zaupna oseba, ki je za to posebej pooblašena od občinskega skrbstvenega organa (n. pr. socialni delavec,

medicinske sestre v patronažni službi, babcice itd.);

— komisije I. in II. stopnje naj zasedajo vsaj enkrat tedensko, o času zasedanja se morajo komisije obeh stopenj medsebojno obvestiti;

— prošnje se rešujejo takoj in se mora izdati o tem odločba že na dan zasedanja komisije; le če so potrebne še poizvedbe ali intervencije, da ne pride do splava, se rešitev odloži lahko za največ 7 dni; v odločbi mora biti tudi navedeno, ali je bila prosilka poučena o kontracepciji;

— o postopku je treba varovati popolno zaupnost in poklicno tajnost; to velja tudi za vso dokumentacijo;

— pri odločanju morajo biti istočasno navzoči vsi člani komisije; nedopustno in pravno neveljavno je, da bi pregled opravil en zdravnik, drugi pa bi samo stopodpisali zapisnik in odločbo;

— pri ginekoloških pregledih je lahko navzoče le zdravstveno osebje;

— odločba, s katero komisija zavrne zahtevek za splav, mora biti obrazložena;

— rok za pritožbo v uredbi ni določen, zato lahko prizadeta oseba vsak čas zahteva, naj komisija II. stopnje odloči o dovolitvi splava;

— če se ginekolog — član komisije I. stopnje — ne strinja z odločitvijo drugih članov komisije, da se dovoli splav, naj se zadeva odstopi v odločitev komisiji II. stopnje, ki odloči z večino glasov;

— komisije naj tudi po končanem postopku zasledujejo, ali in kako se žene, pri katerih je bil izvršen splav, ravnaajo po priporočilih in nasvetih komisije, zlasti glede kontracepcije;

— za poslovanje komisije se uporabljajo predpisani obrazci.

Št. 07/1 — 76/2

Ljubljana, dne 28. aprila 1960

Svet za zdravstvo LRS

Sekretar

dr. Jože Benigar

Beležka

Dr. Leo Žlebnik »I in mladostnika«. Izdaja ških društev Slovenije ložbi Slovenije, strani

Pričujoča knjiga je o psihologiji otroka i kateri pisatelj po pogled na psihologijo c nika, Metode psihologij ka in mladostnika ter telesnem razvoju nasploh preide na otroka od spočetja do konca prvega leta življenja.

Najobširnejša poglavja obravnavajo predrojstveno obdobje in obdobje novorojenčka in dojenčka Tu so poudarjene zlasti otrokove značilnosti, življenjski procesi, razvoj gibanja in gibalne sposob-

egov spoznavni razvoj od znavanja, mišljenja, govornemanja in govora. Knjiga kriva otrokove razvojne pokonitosti in je važen pripobrazbi vsakogar, ki ima z otroki oziroma kakorkoli ihovo vzgojo.

o literaturi iz področja mladinske psihologije je pri kulturno razvitejših narodih močno v ospredju. Zato bodo ta obširnejši tekst prav gotovo z veseljem sprejeli naši starši in vzgojitelji, ravno tako pa tudi zdravstveni delavci, saj mora ob vsakem primeru tudi zdravstveni delavec otroka obravnavati kot psiho-somatično bitje. Moderna psiholo-